

Výsadky v soudobé operaci

Generálmajor Jan Knotek

Článek hodnotí dosavadní zkušenosti s použitím výsadků obou válčících stran a zabývá se vlivy nových podmínek na zásady jejich použití se zřetelem k našim konkrétním podmínkám.

Při přehodnocování významu jednotlivých druhů vojsk v soudobém boji mluvíme zpravidla o tom, že v nových podmínkách narůstá význam výsadkových vojsk. Tento závěr je sice správný, avšak nevystihuje plně celou šíři problému. Nejde totiž jen o význam výsadkových vojsk, ale o výsadky vůbec — a to se netýká jen výsadkových vojsk, ale i celé řady ostatních vojsk.

Potřeba zabezpečit v nových podmínkách vysoké tempo útoku se všeobecně projevuje ve zvýšeném úsilí o to, aby se maximálním využitím vzdušné cesty zvýšila mobilita všech druhů vojsk i služeb. Otázka výsadků je jen částí tohoto problému, třebaže velmi významnou.

Použití výsadků není nijak nové a je už poznamenáno celou řadou zkušeností, zejména z poslední války a z období po ní. Chceme-li tedy správně určit význam výsadků v nových podmínkách, musíme stávajících zkušeností využít, analyzovat je a aplikovat na naše konkrétní podmínky. Prosté konstatování faktu, že „jejich význam stoupá“, nemůže být dostatečným podkladem pro konkrétní opatření v dalším rozvoji našich ozbrojených sil.

Všimněme si tedy nejprve dosavadního vývoje výsadků.

V první světové válce výsadkové vojsko neexistovalo, ale vzdušné výsadky byly už použity téměř na všech frontách. Protože padáky se v té době teprve vyvíjely a protože tehdejší letadla dovozovala přistání i na vcelku neupravených plochách, byly výsadky prováděny zásadně přistáváním letadel v noci, na předem určených plochách. Většinou šlo o vysazení jednotlivců, maximálně malých skupinek s převážně průzkumnými, hlavně agenturními úkoly. Proto získané zkušenosti se týkaly hlavně letectva a průzkumné činnosti a na charakter bojové činnosti neměly žádného vlivu.

V období mezi světovými válkami nastal značný rozmach dopravního letectva. Zvyšuje se jeho dolet, únosnost, rychlost a spolehlivost letu. Značného zdokonalení doznávají i padáky. V přípravách na druhou světovou válku se mocně rozvíjí i pozemní bojová technika, hlavně tanky a terénní vozidla. Vznikají tankové a mechanizované svazky. vojenská věda obou stran studuje charakter příští války. Narůstající dostřel dělostřelectva vede k umísťování záloh do větší hloubky. Hledají se způsoby, jak zrychlit jejich zásah do pásma průlomu,

stejně jako na druhé straně i způsoby, jak jim v tom zabránit. Sovětská i německá vojenská věda dochází ke shodnému závěru o manévrovém charakteru budoucí války. Zatímco sovětské velení tento závěr uplatňuje harmonickým rozvojem všech druhů ozbrojených sil, německé fašistické velení podléhá nevědecké teorii „blitzkriegu“ uskutečněného hlavně letadlem a tankem.

Prvenství myšlenky výsadkového vojska patří sovětské vojenské vědě. V období před druhou světovou válkou se parašutismus stává v SSSR masovým sportem. Již v roce 1930 provádějí sovětské parašutistické útvary hromadný seskok. Masový charakter parašutismu vytváří v SSSR širokou základnu pro výsadkové vojsko, které je v SSSR jako v prvním státě na světě také organizováno. Na manévrech Sovětské armády v letech 1935—1936 jsou ve všech vojenských okruzích prováděny v bojových podmínkách hromadné seskoky výsadkářů v počtech kolem 2000.

Fašistické Německo, upozorněno kladnými výsledky v SSSR, od roku 1936 usilovně a úspěšně dohání jeho náskok. Výsadkové jednotky hitlerovského Německa se stávají jedním z prostředků bleskové války. V té době se připravují výsadkové jednotky a svazky i v USA a v Anglii.

Fašistické velení předpokládá používat výsadků zejména:

- k získávání zpráv z týlu nepříteli;
- k překvapení a novému způsobu likvidace pevností stojících v cestě vojskům na předpokládaných směrech útoku;
- ke spojení s tzv. „pátou kolonou“ v napadených státech — k demoralizaci obyvatelstva, vyvolávání paniky atd.;
- k zabezpečování přechodů a předmostí v týlu nepříteli a k uzavírání obkličovaných jednotek.

Přitom zejména do výsadků operačního a strategického charakteru, prováděných v součinnosti s námořními výsadky, klade velké, zpravidla až nereálné naděje.

Za druhé světové války bylo výsadkových vojsk na obou stranách bohatě využito od samého počátku války, ale naprosto rozdílným způsobem a s naprosto rozdílnými výsledky.

Sovětská armáda v důsledku překvapení věrolomným napadením fašistického wehrmachtu, neměla v prvním období války podmínky k použití taktických, ani operačních nebo strategických výsadků. Svědčí o vysoké schopnosti a operativnosti ÚV KSSS a sovětského velení to, jak dovedlo rychle přizpůsobit použití výsadkových jednotek vzniklé situaci. Tisíce vycvičených výsadkářů, jednotlivě i ve skupinách, je velmi rychle a široce využito k organizaci partyzánského hnutí lidí, k jeho součinnosti na území obsazeném nepřitelem. Toto hnutí rozvrací nepřátelský týl, napadá dopravu, štáby a orgány velení nepříteli a stává se významným činitelem, urychlujícím zvrát situace a pozdější vítězství.

Využití vycvičených kádřů výsadkových jednotek k tomuto úkolu, jehož význam v dalším průběhu války narůstal, je pravděpodobně jedním z hlavních důvodů, proč i v dalším průběhu války se na straně SSSR setkáváme s výsadkovými operacemi většího rozsahu jen velmi zřídka. Historické materiály zaznamenávají výsadkovou operaci u Volokolamsku pod Moskvou, později při osvobození Běloruské Ukrajiny a na Dálném východě. Vcelku jen ojediněle a v nevelkém rozsahu. Dalším důvodem bylo asi to, že po bitvě pod Moskvou a v Stalingradu, kde se projevilo misrovské zvládnutí průlomu a rozvíjení útočných operací a kdy se dosavadní tempo útoku z první světové války zvýšilo na průměr 20—30 km za den, nebylo použití výsadků považováno za nutné.

Ve druhé světové válce se v SSSR zakládá i historie našeho výsadkového vojska. 2. čs. paradesantní brigáda po bojích v Karpatech byla v říjnu 1944 vysazena na letiště Tri Duby u Zvolena na pomoc Slovenskému národnímu povstání.

Fašistická německá armáda, která získala značný náskok v organizaci výsadkových vojsk před USA i Anglií, používá výsadků ve značné míře od samého počátku války.

V součinnosti s námořními výsadky napadá jimi norské přístavy, používá jich v Belgii i Holandsku k zabezpečení letišť pro luftwaffe a k ovládnutí přechodů přes řeky.

Již v roce 1941 uskutečňují fašisté velkou výsadkovou operaci k ovládnutí Kréty pod názvem „Merkur“.

Operaci provádí výsadkový sbor (asi 20 000 mužů) asi 700 výsadkových dopravních letounů, dvě horské pěší divize (z nich jedna vzduchem a druhá po moři) a značné množství podpůrného letectva, zejména typu „Stuka“.

Přestože v důsledku této operace anglická posádka Kréty (asi 27 000 vojáků) byla nucena Krétu evakuovat, skončila operace „Merkur“ v podstatě neúspěchem. Ztráty vzdušné výsadkové divize byly neúnosné. Fašisté ztratili 12 000—15 000 mužů. Množství výsadků bylo vysazeno do moře nebo do jezera Kanie. Jeden z výsadkových praporů byl zcela zničen několika starými britskými tanky.

V neúspěchu operace se plně projevilo přecenění vlastních možností, špatná příprava operace — zejména v otázkách navigace dopravního letectva a nedostatečná součinnost s námořním výsadkem.

Reakce fašistického velení na tento neúspěch byla stejně extrémní, jako původní naděje do výsadkového vojska kladené. Výsadkové jednotky byly ihned přerazeny jako úderné oddíly do pozemních vojsk a od výsadkových operací bylo upuštěno.

Teprve v roce 1944 v Ardenách se fašisté pokoušejí opakovat výsadkovou operaci, tentokrát ve prospěch 6. tankové armády SS, které mají být zajištěny přechody přes Eifel. Operace je opět neúspěšná. Ze 4 připravených skupin jediná (v síle praporu) byla shozena na určené místo, kde po 6 dnů odolávala americkým jednotkám. Ostatní skupiny byly shozeny daleko do vlastního týlu a do boje vůbec nezasáhly.

Anglo-americká armáda si prověřovala použití výsadků od zahájení války na řadě menších akcí na Dálném východě. V Evropě použila prvního vzdušného výsadku v roce 1943 na Sicílii, aby se dvěma výsadkovými

brigádami zmocnila předmostí pro námořní výsadek. **Operace končí v podstatě krachem.** 30 % brigád v kluzácích je vysazeno až 6 km v moři, přitom je čtvrtina kluzáků sestřelena vlastním doprovodem námořního výsadku. Padákový výsadek byl z větší části utopen v moři a zbytek roztroušen po pobřeží daleko od míst určených. Výsadek byl proveden na 400 dopravních letounech a asi 130 kluzácích z letiště v Tunisu za absolutní převahy ve vzduchu v rámci celého válčiště.

Základním nedostatkem je naprostý nedostatek součinnosti vzdušného a námořního výsadku a celková nekoordinovanost a nepřipravenost operace.

Koncem téhož roku provádějí Anglo-Američané **novou výsadkovou operaci** v „podpatku italské boty“ u Taranta.

Po dlouho trvající letecké přípravě tisíce vzlety bombardovacích letounů je **operace provedena do prázdna**, když předtím maršál Kesselring vyvedl německá vojska zpod úderu na sever.

Vcelku úspěšnou byla výsadková operace při tzv. **invazi v Normandii v červnu 1944.** Operace byla provedena silou tří výsadkových divizí, asi 2400 dopravními letouny a 860 kluzáky. U 101. vzdušné výsadkové divize USA z 6500 osob dopadlo na určené plochy jen 1100, a více než polovina zásob a materiálu se dostala do rukou Němcům. Přesto bylo za týden pod ochranou 35 000 letů letectva vysazeno asi 326 000 osob, 54 000 aut a 104 000 tun materiálu.

Přes značné nedostatky může být operace označena jako úspěšná. Je ovšem třeba vzít v úvahu celkovou situaci na frontě, kdy hlavní síly fašistů byly ze západu přesunuty na východní frontu a kdy fašistické Německo mělo už k odporu na západě postoj ovlivněný jinou perspektivou.

V září 1944 byla zhruba stejnou silou (tři výsadkové divize) provedena anglo-americká **výsadková operace u Arnhemu** s cílem zmocnit se přechodů přes řeku Maas, Maas-Vaal, Vaal a Dolní Rýn. Operace byla **jen částečně úspěšná** za daných

podmínek. U Arnhemu byla při ní 1. britská výsadková divize za 9 dní celá zničena. Vzhledem ke špatnému počasí byly ze 4 plánovaných sledů vysazeny jen dva. Operace byla provedena do hloubky 35–90 km, přičemž shozené svazky se nemohly vzájemně podporovat a od vlastních vojsk byly odděleny řadou velkých vodních toků.

Z období po druhé světové válce stojí za zmínku výsadková akce v síle pluku americké armády v Koreji u Inčon, při pronásledování čínských dobrovolníků na sever. Výsadek byl proveden do prázdna, protože americký průzkum nezjistil včasný odchod čínských dobrovolníků.

Stejně nezdařilý byl anglo-francouzský výsadek u Port Saidu v r. 1956 při pokusu o invazi do Egypta. Angličané podcenili morálku obránců suezského kanálu, který-mi nakonec byl výsadek zčásti zlikvidován.

Shrme-li výsledky a zkušenosti těchto několik nejvýznamnějších výsadkových operací poslední války, zjišťujeme, že:

- *velké operační a strategické výsadkové operace, provedené i v podmínkách vcelku příznivých, nesplnily zpravidla očekávání. Jako úspěšnější se ukázaly menší výsadkové operace, použité ve větším počtu;*
- *výsadkové vojsko samo o sobě nemůže splnit cíle operace. Příprava a provedení, zejména větších výsadkových operací, je velmi náročná na součinnost všech zúčastněných druhů vojsk;*
- *jako úspěšnější se ukázaly výsadky vysazované „přimo na objekt“ po předchozím umlčení protivzdušné obrany. Výsadky provedené „mimo objekt“ zvýšily možnosti a účinnost nepřátelských protiopatření;*
- *účinnost výsadku je v rozhodující míře závislá na kvalitě přípravy dopravního letectva.*

Je přirozené, že tyto zkušenosti nemůžeme mechanicky přenášet do soudobých podmínek, které se v mnoha směrech podstatně změnily. Upozorňují nás však na některé otázky, kterým v nových podmínkách musíme při posuzování místa výsadků v soudobé operaci věnovat zvýšenou pozornost.

Všimněme si nejprve, v čem spočívá hlavní změna operačních a technických podmínek použití výsadků.

Kromě rozdílů, které vyplývají z morálně politického charakteru soudobých armád a které podstatně ovlivňují jak možnosti, tak charakter výsadků, jsou to zejména tyto nové podmínky:

- Jaderné zbraně, zejména dopravované na cíl raketovými zbraněmi, umožňují daleko rychlejší a dokonalejší umlčení cílů v prostoru vysazení.
- Soudobá dopravní letadla (vrtulníky) svou větší únosností a rychlostí zrychlují zásah výsadku, zmenšují jeho proudy ve vzduchu a tím i zranitelnost. Dokonalejší prostředky navigace zmenšují možnost „omytí“ při vysazení.
- Raketové zbraně, pozemní i používané letectvem, umožňují účinnější palébnou podporu výsadku. Zvýšila se palébná a úderná síla vlastního výsadku.
- Nesouvislá fronta s mezerami a nerovnoměrný vývoj situace na ní, vytvářejí příznivější podmínky pro použití výsadku.

Zvýšily se zejména technické možnosti výsadkové dopravní techniky. Soudobé padáky jsou naprosto spolehlivé a jejich výkonnost podstatně vzrostla.

Moderní dopravní letouny, zejména turbovrtulové, dosahují únosností 20–30 tun a jejich dolet podstatně zvyšuje možnost hloubky zásahu výsadku. Jestliže kupříkladu v Arnhemské operaci vzdálenost výsadku dosahovala 35–90 km od linie fronty, dovolují soudobé prostředky hloubku 400 až 600 km, při vzdálenosti prostoru naložení od čáry dotyku kolem 200 km. Přitom dnešní typy nejsou zdaleka posledním slovem letecké dopravní techniky. Současně je třeba vidět, že tendence vývoje vede od kluzáku směrem k vrtulníkům.

Letecká dopravní technika umožňuje dopravu motostřeleckých i jiných bojových jednotek i s těžkou technikou. Zvláštní místo v ní zaujímají zejména v poslední době vrtulníky, jejichž vývoji je ve všech armádách věnována zvýšená pozornost a do jejichž použití se kladou značné, někdy až přehnané naděje.

Soudobé vrtulníky, mezi kterými vede sovětský Mi-6, který s nákladem 12 tun (70–80 osob) vystoupil do výše 2400 m, mají zatím nízkou cestovní rychlost 150 až 180 km za hodinu.

Význam dopravního letectva v soudobých podmínkách podstatně stoupá a naznačuje, že dopravní letectvo sehraje v budoucí válce významnou roli v dopravě osob a materiálu, zejména nad vlastním územím. V roce 1942 bylo Zakavkazským frontem

přepraveno letecky na pomoc 46. armádě 8000 vojáků a 6000 tun materiálu a současně odsunuto asi 8000 raněných. Značné služby prokázalo dopravní letectvo při bloádě Leningradu, při operacích v Karpatech a na Dálném východě. V letech 1950 až 1953 bylo asi 25 % dopravního letectva USA přepraveno do Japonska a Jižní Koreje kolem 470 000 vojáků a obrovské množství materiálu.

Zvyšující se možnosti letecké dopravní techniky se přirozeně projevují i ve zvyšujících se možnostech výsadků, kterým je v soudobém boji přičítán narůstající význam.

V kapitalistických armádách se otázky použití výsadků studují velmi usilovně.

Teoretici západoněmeckého bundeswehru předpokládají, že výsadkové vojsko rozhodným způsobem ovlivní průběh operací pozemních vojsk a že jich bude použito v „nejkritičtějších a nejzávažnějších okamžicích operace v souladu se zámyslem a cílem jejího uskutečnění“. Hlavní význam se výsadkovému vojsku přikládá pro provedení „vertikálního obchvatu“ při obklíčování. Zdůrazňuje se nutnost vyloučit možnost použití atomových zbraní proti výsadkům tím, že budou vysazeny rozptýleně do různých prostorů. Výsadkové akce mají být vedeny aktivně, na široké frontě a v decentralizovaných bojových sestavách. Vysazování celých výsadkových divizí hluboko do týlu nepřítelů, který disponuje atomovými zbraněmi, se pokládá za riskantní. Za výhodnější se považuje použití nevelkých výsadkových jednotek, jejichž úkol v týlu nepřítelů by netrval déle než 48 hodin. Přitom se počítá s nutností značné samostatnosti boje i malých taktických jednotek.

Rovněž vojenští teoretikové USA považují, zřejmě po zkušenostech z poslední války, velké vzdušné výsadky se strategickými cíli za velmi obtížné a riskantní. Použití taktických výsadků v síle praporu až divize se pokládá za možné i při nadvládě protivníka ve vzduchu. Předpokládá se, že taktické vzdušné výsadky budou vysazovány v blízkosti linie fronty a v bezprostřední součinnosti s hlavními silami pozemních vojsk s hlavním úkolem pomoci vojskům při průlomu obrany protivníka. Přitom se vyžaduje, aby příprava výsadku netrvala déle než 8–12 hodin.

Velení armády USA vyvinuje značné úsilí k tomu, aby byla snížena váha výzbroje pěších divizí tak, aby mohly být

přepřavovány vzduchem. Zvýšení počtů výsadkových divízi se nepředpokládá a zvýšená potřeba výsadků má být uhrazena použitím normálních jednotek pěších divízi. Považuje se za možné připravit pěší prapor pro úkol taktického výsadku za 8–10 dnů výcviku.

Za základní prostředek dopravy taktického výsadku na cíl se považuje vrtulník. Proto každá polní armáda USA má mít 4 prapory po 63 vrtulnících. Velitel armády si je buď ponechá pod svým velením, nebo je přiděluje jako posílové prostředky sborům. Tím se má polní armádě dostat možnosti vysadit současně několik taktických výsadků v celkovém počtu asi 5000 mužů.

Prostory výsadku mají být umlčovány atomovými zbraněmi, přičemž vrtulníky v době výbuchu mají být na zemi ve vzdálenosti 10–15 km od epicentra. Na základě zkušeností z Koreje se doporučuje provádět let k cíli v přízemní výšce a současně využívat několika směrů přiletu.

V armádě USA je zavedeno asi 11 typů vrtulníků, z nichž většina je 2místná až 6místná. Těžkých vrtulníků je zatím omezený počet. Vyvíjí se vrtulník o únosnosti do 15 tun. Pro účely průzkumu je věnována zvýšená pozornost horizontální rychlosti doletu vrtulníků. Typ Mc Donnell XV-1 dosahuje údajně rychlosti 320 km/hod.

V poslední době se horečně provádějí pokusy s využitím vrtulníků jako „létajících ramp“ pro odpalování raket, hlavně protitankových. U některých vrtulníků je nahrazován vrtulový motor turbovrtulovým a jsou vybavovány automatickým řízením.

Tento jen velmi stručně uvedený přehled názorů kapitalistických armád na použití výsadků ukazuje, že na Západě jsou velmi pečlivě studovány zkušenosti z poslední války a z výsadkových akcí „místních válek“ po roce 1945.

Narůstající možnosti letecké dopravní techniky značně zvyšují současné možnosti výsadků. Není sporu o tom, že v soudobých podmínkách význam výsadků narůstá. Je to zákonitý důsledek potřeby vyrovnat stávající rozdíly mezi mobilností palebné síly a mobilností vojsk, které se zejména zavedením raketových zbraní neúměrně zvětšily. Jediná možná cesta k vyrovnání těchto rozdílů vede vzduchem.

Přesto se však domnívám, že zejména v poslední době si často od výsadků slibu-

jeme více, než nám reálně mohou dát. Soudobé podmínky podstatně mění význam a možnosti jednotlivých druhů výsadků.

Obtížnost, náročnost a riziko výsadků velkého rozsahu se nejen nezmenšily, ale podstatně vzrostly. Zatímco v obranných palebných prostředcích a jejich možnostech došlo, vlivem raketových zbraní, ke kvalitativním změnám, výsadkové dopravní prostředky se změnily a zdokonalily jen málo. Tím se zvýšila značně zranitelnost výsadku, zejména operačního nebo strategického charakteru. Raketové zbraně sice zvýšily možnost umlčení prostoru vysazení a pásmu průletu k němu, ale současně nesmírně zvýšily možnost zásahu proti výsadku ve vzduchu i na zemi manévrem palbou. Kupříkladu soudobá americká výsadková divize (včetně baterie Honest John a 105mm houfnic) potřebuje stále k přepravě na cíl asi 600 dopravních letounů. Americké prameny uvádějí, že padákový sled je schopen za 3–4 hodiny připravit přistávací plochy pro další letouny s lehkými tanky a 155mm houfnicemi. Tak rozsáhlý operační výsadek, provedený jakýmkoli způsobem, je v podmínkách možnosti protiletadlových raket a atomových zbraní zranitelnější, než dříve.

Proto zůstává v platnosti zkušenost, že větší naději na úspěch mají menší taktické výsadky použité rozptýleně na jednotlivých směrech k omezeným úkolům, než velké operační výsadky.

Při tom pojem „taktický výsadek“ je označením rozsahu výsadku a ne hloubky jeho vysazení, nebo charakteru úkolu. Malý taktický výsadek může být a v soudobých podmínkách zpravidla i bude vysazován do operační hloubky a výsledek jeho činnosti může mít význam operační.

Konkrétní podmínky naší armády omezují naše možnosti na oblast taktických výsadků, kterým musíme věnovat hlavní pozornost. Operační výsadky v síle divize a výše budou zpravidla záležitostí frontu a vševojsková armáda se s jejich organizací setká jen zcela výjimečně. Proto v dalším věnujeme pozornost taktickým výsádkům.

V nových podmínkách přestává být výsadek výhradní záležitostí výsadkových jednotek a stává se záležitostí i jiných druhů vojsk a služeb. Na území nepřítel nebudou vysazovány jen výsadkové a motostřelecké jednotky, ale rovněž i průzkumné orgány nejruznějšího druhu, protitankové jednotky, zatarasovací oddáky apod. Přitom v závislosti na podmínkách bude používáno všech druhů výsadků, tedy padákových,

přistávacích a smíšených, které budou nejčastější. Padákové výsadky budou zpravidla uskutečňovány výsadkovými jednotkami. Podle toho, jak doprava bude v soudobém boji intenzivněji využívat vzdušné cesty, stanou se i výsadky, zejména menší-

ho rozsahu a nejrůznějšího druhu, nezbytnou součástí bojové činnosti i taktických jednotek. Čím řidšími se stanou „výsadkové operace“ operačního a strategického významu, tím běžnější se stane použití malých výsadků.

Hlavní úkoly soudobých výsadků

Vlivem nových bojových prostředků, zejména raketových zbraní, jsou hlavní problémy soudobé operace tyto:

- zvýšit mobilitu vojsk tak, aby mohlo být co nejrychleji využito možností palebné síly a aby vzniklé účinky palebné síly nepřítele mohly být co nejrychleji přehrazeny;
- zvýšit rychlost a účinnost zásahu vlastních prostředků proti palebným prostředkům nepřítele, zejména jeho zbraním hromadného ničení.

Tato tendence, která se projevila už v průběhu poslední války a dnes je jen dalším jejím rozvitím v nových podmínkách, vede k podstatnému zvýšení rozmachu operací, zejména tempa útoku. Požadavky na tempo útočné operace jsou dnes až trojnásobné proti průměrům poslední války. To nutí věnovat zvýšenou pozornost těm druhům vojsk, která je mohou zaručit a využít k tomu hlavně možnosti vzdušné cesty.

Je tedy hlavním úkolem výsadků všech druhů vytvářet podmínky a zabezpečovat vysoké tempo útoku pozemních vojsk.

Složitost soudobého boje vyžaduje, aby výsadky byly plně uplatněny nejen ve všech formách vlastní bojové činnosti, ale i při způsobech jejího zabezpečování.

Proto taktické výsadky najdou hlavní uplatnění zejména

- v průzkumné činnosti všeho druhu,
- v boji se zbraněmi hromadného ničení nepřítele a jeho prostředky velení a řízení vojsk,
- v plnění omezených bojových úkolů, zejména na směrech útoku tankových svazků.

To ovšem nevylučuje, že se jednotlivé úkoly u jednotlivých druhů výsadků budou vzájemně prolínat.

Průzkumné výsadky

S narůstajícím tempem útoku a možnostmi palebných prostředků se značně zvyšuje hloubka i šířka zájmových prostorů jednotlivých stupňů velení. I když těžiště průzkumu ve větších hloubkách bude i na-

dále ležet na vzdušném průzkumu a průzkumu technickými prostředky, jejich omezené možnosti i nadále vyžadují, aby byly doplňovány účinnějším průzkumem pozemním. Potřeba přesných zpráv z hloubky narůstá. Tankový svazek útočící izolovaně v hloubce 150—200 km před ostatními jednotkami armády, potřebuje vlastní zprávy ze značné hloubky území, do kterého proniká a nemůže být odkázán jen na zprávy od štábu armády. Vševojsková armáda za útoku potřebuje zprávy z hloubky přesahující hloubku operace.

Do takové hloubky průzkumné orgány po zemi proniknou jen těžko a hlavně pozdě. Proto narůstá význam průzkumných výsadkových skupin. Budou vysazovány, zpravidla jako padákový výsadek, do různé hloubky v závislosti na předpokládaném postupu, zejména tankových svazků a hlavně na konkrétních možnostech spojovacích prostředků.

Budou vysazovány v malých skupinách a jejich úkol bude zpravidla prostorové vymezení. Obsah jejich úkolů bude velmi rozmanitý podle potřeb operace. Těžiště bude ležet ve zjišťování umístění a pohybu zbraní hromadného ničení nepřítele, zejména jeho tankových záloh, radiotechnických center a míst velení. V závislosti na technickém vybavení budou určovat prvky pro cíle raketových zbraní a popřípadě navádět na ně vlastní letectvo. Podle charakteru úkolů se bude měnit i jejich složení. Průzkumné výsadkové skupinky budou vysazovány v průběhu celé operace jak svazky, zejména tankovými, tak i armádou. Po splnění určitého úkolu se budou vracet zpravidla přes předsunuté tankové svazky.

Vysílání těchto výsadků, zejména do

prostoru, kam proniká tankový svazek, musí být koordinováno armádou tak, aby nedocházelo k duplicitě úkolů a aby byla zabezpečena jejich součinnost s tankovým svazkem. Zpravidla bude výhodné s tankovým svazkem předstoupit i orgán oddělení průzkumu armády s pojítky. Velitel tankového svazku musí být přímo informován o výsledcích vzdušného průzkumu a průzkumných skupin armády v jeho zájmovém prostoru, protože často bude moci na zprávu reagovat sám rychleji než velitel armády.

Taktické výsadky s úkoly diverzními

V podstatě jsou novým druhem výsadků, který si vynucuje závažnost boje se zbraněmi hromadného ničení nepřítele. Převážnou část tohoto úkolu musí i nadále plnit vlastní raketové zbraně a stíhací-bombardovací letectvo zejména s použitím raket vzduch-země a s použitím metody „lovu“. Možnosti letectva a ostatních prostředků průzkumu pro přesné určení cílů jsou však i dnes omezeny. V řadě případů, kdy je znám prostor, ale není známo přesné umístění cíle, jehož zničení má rozhodující význam pro úspěch operace, bude třeba použít výsadku, u kterého úkol průzkumu bude spojen s úkolem ničení podle zásady „zjištěn — zničen“. Existují názory, že tento úkol by měl být ukládán všem průzkumným skupinám. To by sice bylo ideální, ale vzhledem k obtížnosti a rozsahu úkolu nebude to vždy možné a ani účelné. Těžiště tohoto úkolu bude ležet ve zničení skladů, montážních dílen a naváděcích zařízení, hlavně raketových zbraní středního dosahu. To je úkol obtížný, bojový a k němu musí být skupina patřičně sestavena a vybavena. To ovšem nevylučuje, že naskytne-li se možnost jakékoli skupině úspěšně zničit důležitý cíl, že by ji nevyužila — ale to nebude pravidlem. Výsadky tohoto druhu mohou být podle okolností spojovány s ostatními druhy výsadků a jejich úkolem, kromě ničení ZHN nepřítele, může být ničení radiotechnických center nepřítele, prostředků navádění jeho letectva a raket, míst velení a podobně. Nelze však předpokládat, že v týlu nepřítele budou tak výhodné podmínky činnosti, že výsadek si bude moci cíle sám vyhledávat a pak ničit. To by bylo nereálné. Výsadek s podobným úkolem nebude běžný a bude používán jen proti cílům (které není možné zničit jinými prostředky), jejichž prostor

byl zjištěn a ověřen a jejichž zničení má rozhodující význam.

Výsadkům tohoto druhu mohou být v závislosti od morálně politického charakteru obyvatelstva daného prostoru ukládány i jiné úkoly v souvislosti s organizací odporu v týlu nepřítele. Výsadky s takovými úkoly bude však zpravidla vysílat nebo koordinovat front.

Úkoly diverzních výsadků jsou velmi náročné a obtížné. Vyžadují speciálně vyškolené odborníky, jejichž jádrem budou zpravidla příslušníci výsadkových jednotek. Tyto výsadky budou zpravidla vysílány v noci, jako výsadek padákový. Podle situace může být k jejich cestě do týlu nepřítele využito i normálního taktického výsadku, jehož mohou být součástí.

Výsadky s bojovými úkoly

V soudobých podmínkách i při narůstajících možnostech letecké dopravní techniky, zůstává provedení většího výsadku úkolem po všech stránkách velmi náročným. Nedocení této skutečnosti vede často k nesprávným představám o reálných možnostech. Výsadek v síle divize je proto již velkým výsadkem operačním.

K zabezpečení takového výsadku je i při použití současných nejvýkonnějších prostředků letecké dopravy potřeba 5—6 leteckých dopravních divizí.

Požadavek rozptýlu výsadku při vysazení, jako jednoho z účinných prostředků ochrany proti atomovým zbraním nepřítele, vyžaduje na západním válčišti prostor nejméně 300 km², mají-li být jednotlivé plochy vysazení od sebe dostatečně vzdáleny.

Délka vzdušného proudu jedné divize bude dosahovat v závislosti na použitých prostředcích dopravy 200—400 km. Takový proud nemůže, při vysoké manévrovosti prostředků nepřítele, používat k cestě do prostoru vysazení jediné přiletové cesty, nehledě k tomu, že by to podstatně prodloužilo i dobu vysazování. Proto v soudobých podmínkách musí být využito několika přiletových cest. To zase podstatně zvyšuje nároky na umlčení pásma průletu. Mají-li být jednotlivé cesty průletu k cíli od sebe dostatečně vzdáleny, pak jen při dvou cestách to představuje šířku okolo 30 km. V tomto pásmu mohou být rozmístěny hlavní síly armádního sboru nepřítele, který pro obranu bývá posilován 10 i více oddíly protiletadlového dělostřelectva (40mm a 75mm), nepočítaje protiletadlové rakety i proti nízké létajícím cílům (Hok-1). Proti-

letadlové dělostřelectvo, zejména malorážové, bude rozptýleno po bateriích a jeho větší část nebude průzkumem zjištěna.

Umlčet takové množství cílů na tak velkém prostoru je i v soudobých podmínkách obtížným úkolem. Při tom ani skutečnost, že takový výsadek bude prováděn zpravidla v noci, nijak rozhodným způsobem potřeby umlčení nesnižuje. Podle dosavadních zkušeností výsadek poletí k cíli ve výšce 300—500 m, což ho vystavuje ničivým účinkům i malého počtu neumlčených prostředků PVO nepřítelů.

Zabezpečení výsadku vyžaduje v každém případě umlčení nepřátelského letectva (zejména nočních stíhačů, jejichž počet stoupá), radiotechnických prostředků, protiletadlových raket i dělostřelectva. To musí být plněno hlavně letectvem a dělostřelectvem, protože atomových zbraní musí být především využito k izolaci prostoru vysazení od zejména tankových záloh nepřítelů. I potřeba atomových úderů bude značná, počítáme-li, že k zničení asi 50 % jedné divize je třeba 4—5 atomových úderů po 20—30 kt.

Tento jen stručný výčet některých požadavků zabezpečení výsadku v síle divize potvrzuje správnost závěru, že i v soudobých podmínkách je operační výsadek tak náročný a zůstává tak zranitelným, že efektivnost jeho použití musí být v každém jednotlivém případě důkladně zvážena.

Taktické výsadky s bojovými úkoly budou v soudobých podmínkách zpravidla vrtulníkové a prováděné motostřeleckými jednotkami.

O perspektivnosti vrtulníků a jejich stoupajícím významu pro taktické výsadky není sporu. Přesto však myslím, že zatím co nedoceňujeme možnosti jeho využití na vlastním území, začínáme jejich možnosti nad územím nepřítelů někdy přeceňovat.

Náročnost zabezpečení vrtulníkového výsadku je vzhledem k jeho větší zranitelnosti a menší schopnosti manévru ještě větší než u dopravního letectva.

Proto ani zabezpečení vrtulníkového výsadku v síle praporu není v soudobých podmínkách tak jednoduchou záležitostí, za jakou ji často považujeme. Myslím, že celá podstata tkví v tom, že se pokoušíme vrtulníkové výsadky v nových podmínkách pro-

vádět starým způsobem a se starými úkoly.

Až dosud byly výsadky v útočné operaci používány zpravidla k urychlení průlomu taktické hloubky obrany a v hloubce zpravidla k zabezpečení předmostí při násilném přechodu vodního toku. Přitom se předpokládalo použití taktického výsadku již na třetí postavení hlavního pásma obrany, nebo na druhé pásmo. V taktické hloubce bylo vlastně těžiště jejich použití.

V nových podmínkách tomu však bude poněkud jinak. Součinnost taktických výsadků s tankovými svazky a útvary se stává velmi významným činitelem pro zabezpečení vysokého tempa celé operace. Proto výsadky v těch případech, kdy na směr útoku tankových svazků nebude použito operačního výsadku, a to bude velmi často, musí zabezpečovat vysoké tempo operace v celém jejím průběhu. Úspěch operace se bude rozhodovat ve většině případů v operační hloubce, proto se také těžiště použití taktických výsadků přesunuje do operační hloubky.

To však neznamená, že jich nemůže být použito v taktické hloubce obrany. Ale i tam se podmínky jejich použití mění. Předpokládáme-li při průlomu spěšně zaujaté obrany nepřítelů tempo útoku prvořadových tankových jednotek jen 4 km za hodinu, sotva bude účelné vysazovat vrtulníkový výsadek blíže, než do prostoru druhého pásma obrany nepřítelů. Umlčím-li totiž průletové pásmo v hlavním pásmu obrany, pak je účelnější tudíž poslat tankovou jednotku, která nevyžaduje takový stupeň umlčení a náročnou přípravu.

Použití taktických výsadků nemůžeme dnes vázat jen na otázky průlomu taktické hloubky obrany nepřítelů. Útočné operace, zejména v počátečním období války, ale i v jejím průběhu, budou velmi často zahajovány proti nepříteli v pohybu, tedy střetnými boji a sražením. Taktické výsadky musí svůj úkol plnit při všech druzích boje. V takových pohybových druzích boje, jako je střetný boj, nebo pronásledování nepřítelů, význam taktických výsadků narůstá a jejich účinnost bude zpravidla převažovat účinnost při průlomu obrany.

Útočná operace bude probíhat na jednotlivých směrech. I když směry útoků tankových svazků tvoří společně směr hlavního úderu armády, mohou být od sebe

značně vzdáleny. V průběhu boje tankových svazků, zejména v operační hloubce sestavy nepřítel, budou vznikat velmi často výhodné podmínky pro použití menších taktických výsadků, jejichž efekt pro zvýšení tempa útoku může být značný. Mohou plnit kupř. tyto úkoly:

- zmocňovat se nepřítelem neobsazených nebo úderů raketových zbraní umlčených přechodů, soutěsek a jiných objektů důležitých pro postup svazku;
- průzkumem, popřípadě i bojem chránit odkryté boky svazku a izolovat jeho postup od zásahů záloh nepřítel na výhodných místech;
- přehrazovat nepříteli ústupové cesty a bránit mu v organizaci obrany atd.

Právě v operační hloubce, na směru útoku tankových svazků, kde zpravidla půjde o časové předstížení záloh nepřítel a boj s nimi, musí malé taktické výsadky sehrát významnou roli. V takových podmínkách přestane být použití taktického výsadku v síle čtyř—rotů zvláštní akcí, ale musí se stát vcelku běžnou součástí bojové činnosti.

To ovšem bude vyžadovat některé změny v chápání taktických výsadků a hlavně ve způsobech jejich organizace a provedení.

Především by to vyžadovalo, aby svazek, zejména tankový, měl možnost takový výsadek v případě potřeby a za výhodných podmínek provést vlastními silami a prostředky, které by měl k dispozici. Podmínky v operační hloubce sestavy nepřítel to budou velmi často umožňovat. Půjde většinou o malé výsadky, které budou vysazovány s omezenými úkoly bezprostředního zabezpečování boje tankového svazku.

Současné podmínky tomu nevyhovují. Dnes musí taktický výsadek jakékoli síly plánovat nejméně armáda. To ovšem značně ztěžuje jejich využití ve prospěch tankových svazků, které budou v průběhu operace často vzdáleny i 150 km. Na takovou hloubku může být proveden jen výsadek odpovídající síly a hlavně plánovaný předem podle zámyslu operace. Vrtulníkový výsadek na tuto hloubku často nebude ani možný, ani účelný. Výsadky předem plánované a připravené se v důsledku častých změn situace velmi často neuskuteční. Je třeba posoudit, do jaké míry tato situace a možnosti odpočívají požadavkům a charakteru boje tankových svazků v hloubce.

Bylo by předčasné, bez důkladného studia a přezkoušení v praxi dělat k této otázce nějaký závěr. Mám však za to, že dosa-

vadní způsoby použití taktických výsadků a zejména ve prospěch daleko vpřed vysunutých tankových svazků vyžadují přizpůsobení novému charakteru boje. Způsoby, které si vynutily podmínky v poslední válce, nemusí být dnes už odůvodněny. Zdá se, že v soudobých podmínkách se svazek operující hluboko v týlu nepřítel, při rozervanosti a nesouvislosti fronty neobejde bez malých taktických výsadků nejrozumnějšího druhu a úkolů.

V souvislosti s tím ovšem vyžadují zvláštní pozornosti i otázky operativnosti přípravy vzdušných výsadků a požadavků na ně.

Taktické výsadky v tom smyslu, v jakém o nich uvažujeme, nemohou být přirozeně posuzovány jako „zvláštní výsadkové operace“ vyžadující dlouhou přípravu, ale je nutno je chápat jako součást bojové činnosti, a v mnoha případech jako způsob operačního (bojového) zabezpečení.

Jestliže v soudobých podmínkách klademe takový důraz na „útok z chodu“ a podstatně zkracujeme dobu jeho přípravy, pak stejné důvody nás musí nutit hledat cesty k urychlení všech těch opatření, která útok zrychlují; k nim patří i taktické výsadky, které v mnoha případech bude rovněž třeba provádět „z chodu“. To se týká zejména malých výsadků.

Stejně tak přezkoumání vyžaduje otázka nároků a možností taktických výsadků. Zvyšující se tempa útoku, možnosti palebné podpory výsadků, jejich vlastní narůstající palebná i úderná síla naznačují, že bude možné vyžadovat od výsadků náročnější úkoly. Pro taktický výsadek v síle praporu se dosud zpravidla uvažovala doba trvání úkolu 3 až 6 hodin. Domnívám se, že v některých případech bude možné a nutné tuto dobu zvýšit. Některé prameny uvádějí, že výsadková divize, vysazená v hloubce 100 km, je schopna po dva dny se bránit v prostoru s obvodem 50 km. Porovnáme-li to s požadavkem, aby tankový svazek odloučený i na dvojnásobnou vzdálenost, byl schopen vést úspěšnou bojovou činnost samostatně 3—5 dní, pak tedy, vezmeme-li v úvahu i rozdílnost výzbroje a podmínek, nám to potvrzuje, že efekt vysazení výsadkové divize, které je velmi náročné a riskantní, vcelku neodpovídá vynaloženým prostředkům a úsilí. To jen znovu potvrzuje závěr, že v soudobých podmínkách přinesou větší efekt menší taktické výsadky, než velké operační.

Z á v ě r

Současně s narůstajícím významem hlavně taktických výsadků v soudobé operaci vyvstává i řada otázek týkajících se přípravy vojsk na nové podmínky boje.

Podmínky soudobého boje vyžadují, aby vzhledem k narůstajícímu významu přepravy vojsk vzduchem vůbec, byly všechny druhy vojsk, jejichž technika je schopná vzdušné přepravy, v ní cvičeny zejména s takovou intenzitou, jaká byla dosud věnována přepravě po železnici, která je přirozeně i nadále nutná.

Motostřelecké a protitankové jednotky (vybavené protitankovými raketami) by měly být už dnes všechny cvičeny v bojové činnosti po vysazení z vrtulníků v nejrůznějších podmínkách. To není jen otázka přípravy jednotek na úkoly výsadků na území nepřítele. V našich konkrétních podmínkách a zejména v počátečním období války, budou to jednotky často naléhavě potřebovat k boji s výsadky všech druhů a k manévru jak v hloubce území státu, tak i na frontě. Otázka současných počtů vrtulníků přitom není rozhodující. V podmínkách nesouvislé a rozervané fronty do šířky i do hloubky bude často dost obtížné najít rozdíl mezi „přesunem“ vrtulníky a „vrtulníkovým výsadkem“. Přesun vrtulníky se může velmi rychle změnit na výsadek.

Proto tento druh výcviku je velmi důležitý. Po stránce ekonomické ani časové není zvlášť náročný. Základní výcvik je možné provádět na převozných maketách, jejichž zhotovení není velkým problémem. Předstih v tomto výcviku před současnými technickými možnostmi má značný význam z hlediska přípravy záloh. Velmi důležité je, aby byl zvládnut především velitelským sborem.

Problémy tohoto výcviku se týkají stejnou měrou i všech týlových jednotek, zásobovacích, zdravotnických, opravárenských, pořádkových i jiných služeb.

Dosažený stupeň výcviku vytvoří současně podmínky k použití jednotek jako taktického, popřípadě i operačního výsadku. Zvláštní pozornost je třeba věnovat tomuto výcviku v noci, protože převážná většina výsadků bude v soudobých podmínkách prováděna v noci. Noční vysazení má i přes svou obtížnost řadu výhod zejména pro vrtulníkový výsadek.

V soudobých podmínkách je velmi důležité najít správnou míru v ocenění možností vzdušné cesty nad vlastním územím i nad územím nepřítele. Význam výsadků pro soudobý boj nesmíme nedocenit, ale nesmíme jej v nových podmínkách ani přecenit.

Použité prameny:

- Vojennaja Mysl č. 5/1960
- Vojennyj Zarubežnik č. 4/1960
- Plk. F. Kaválek: „Letecké zabezpečení a provedení vzdušných výsadků“, VA AZ, 1958
- „Sbornik materialov po istorii voennovo iskusstva v Velikoj otčestvennoj vojne“, Moskva 1955
- Sborník „Válka a vojenská věda“ III, NV 1960

В статье подвергается оценке современный опыт по применению десантов обеих действующих сторон. Автор рассматривает влияние новых условий на принципы их применения, учитывая наши конкретные условия.